

สนทนาธรรม กับ พุทธบริษัท ๒

ณ วัดกลางชูศรีเจริญสุข ต.พักทัน อ.บางระจัน จ.สิงห์บุรี

วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๒๕

(ยกแขนที่มี รอยสักให้ดู)

หลวงปู่ คิดว่ามันล่วงหล่นหมดแล้ว เราไม่เอาแล้ว เราเอาปัจจุบัน กายสงบ จิตสงบ ปัจจุบันจะเป็นทางโลกก็ดี ทางธรรมก็ดี เราไปได้... การปกครองประเทศนี้นะ ดำรงกับทหารถูกกันง่าย ๆ ซะเมื่อไหร่ เราชอบใจตัวเดียวแหละ ตัว ห หมายถึงชื่อ หลวงพ่อโหม ห-โหม เอาดำรงกับทหารเข้ากันได้ถ้าสักข้อมือแล้วเข้ากันทะเลาะกันไม่ได้ ไปสงครามถูกระเบิดลงหัวไม่ถูก ฟากก็ไม่ผ่า ไม่ทะเลาะกัน มันมีศีลเสียแล้วจะทะเลาะกันได้อย่างไร ?

กายกรรม ๓ วิกรรม ๔ สัมมาอาชีวะ มันอยู่ในตัวเองแล้วไม่ว่าการปกครองของฝ่ายคณะสงฆ์ หรือฝ่ายปกครองคณะรัฐบาลแก่งแย่งเรื่องไม่ลงกันนี้เอง เพราะ ไม่มีศีลขาดศีลตัวเดียว ศีลกับทานกับภาวนาอยู่ด้วยกัน อยู่ที่กายเดียว จิตเดียว จะไปแก้อึดก็แก้ไม่ได้ มันผ่านไปหมดแล้ว หมดไปแล้ว กาลเวลาหมดไปแล้ว ไปแก้ที่อนาคตก็ยังไม้อเอาเหตุปัจจุบัน กายเดียว จิตเดียว มันไม่ได้เบียดเบียนใครนี้ บริสุทธกาย บริสุทธจิต กายสงบ จิตสงบ ก็มีศีลอยู่เอง ทาน ศีล ภาวนา แต่มันไป ติดอยู่ในน่ะ ภาษาศีล ภาษาทาน ภาษาภาวนา กลับมาหาจิตก็ไม่พอ เอาวิปัสสนาญาณ ๕ ก็ยังไม่พอ ยังจะเอาวิปัสสนาญาณ ๑๖ อีก โอ๊ะ บริกรรมกันมากมาย

ศิษย์ เจ้าคุณ โชคก ญาณ ๑๖

หลวงปู่ ไปเอามาจากพม่า

ศิษย์ หลวงปู่ไปเอาญาณมาจากอะไร ?

หลวงปู่ เอามาจากธรรมะ เอามาจากคนไม่ได้หรอก คนมันไม่เที่ยง เอาอย่างธรรมะมันถึง จะแน่ ไปไหนก็ธรรมะล่วงไปแล้วก็ธรรมะ ชีวิตอยู่ด้วยธรรมะก็แล้วนั้นแหละ ไปอยู่กับคนมันยุ่ง ยุ่งเหมือนตียง ยุงน้ำเค็มนะมันมาเป็นกอง ๆ มาดกตรงเขาช้อยนี้ เหมือนแมลงผึ้ง ไร่ธสมุทราศร ธสมุทราศรนั้นเขามีลวดหน้าต่าง ทุกคันถ้าผ่าน

ที่นี้ละก็ต้องปิดหน้าต่างมุ้งลวด ให้อยู่ น้ำเค็มนี้มันคุเคียด พระไปบิณฑบาตตอนเช้าต้องเอาผ้าป้ายหน้า ป้ายตา มันกัดหัว กัดตา กัดหู

ศิษย์ กัดสอบอารมณ์... (หัวเราะ) กัดเป็นธรรมชาติ เราก็ดีเป็นธรรมชาติ

หลวงปู่ ดูว่าจะมีกรรมฐาน สงบกาย สงบจิต หรือเปล่า จะมีวิปัสสนาเห็นเกิดดับ หรือเปล่า มันก็สอนให้มีกายเนื้อมันก็เป็นอย่างนี้ ก็อาหารมันไม่มี มันก็เอากายเนื้อต่อ กายเนื้อนะซี อาหารมันเป็นขังงั้น ขึงเป็นมิจฉาชีวะ เราเป็นสัมมาอาชีวะชะก็แล้วกัน เขาไม่เป็นเราก็เป็นเสีย เขาไม่ให้ภัยเราก็ให้ภัย เขาค่าสามวัน เราก็ถามว่า... “เออ ! มึงค่าใครวะ” เขาว่า “ค่ามึงนะซี” เราก็ว่า “เออ! ค่ามึง ก็ค่ามึง ไม่ได้ค่ากูก็แล้วไป”

ศิษย์ สำคัญมันคอยคิดว่า ค่ากู จิตมันคิดว่า ค่ากู

หลวงปู่ มันก็คอยจะคิดว่ายังงั้น ถ้าไอ้คนฟังมันไม่ได้คิดว่าถูกค่ามันก็สบาย

ศิษย์ คิดได้อย่างหลวงปู่ว่ามันก็หมดเรื่อง

หลวงปู่ ไปเอาเรื่องของเขาทำไม เรื่องของเราก็มีอยู่ภายในจิตเท่านั้นแหละ แค่ว่าหู จมูก ลิ้น กาย ใจ สำรวมไม่เป็นก็ตกลงมาจากอากาศเท่านั้น กระดองแตกตาย... เรื่องปากบอนขึ้นต้นไม้ อยู่ในเขตวันใกล้พระพุทธเจ้า อยากปากบอนว่าที่นี้ก็เป็นเทศน์ได้คนเขาก็จะให้เทศน์ให้ฟัง เออ...วันนี้ไม่ได้เตรียม ผัดไป ผัดมา เอ! ผัดไป ผัดมา ประชาชนเขาก็รู้ว่ามันโกหกกันนี้ว่าจะเทศน์ไม่เห็นเทศน์ซักที จับไม้เรียวไล่เขยิบวิ่งไปตกหลุมมูตร หลุมคูด ในเขตวันก็อีก ยังมีคนปากบอนในอารามพระพุทธเจ้า ดีไม่ดีเอาซากศพไปซ่อนไว้พวกมิจฉาทิจู เอาไปซ่อนไว้ในกอดอกไม้ แล้วไปฟ้องพระเจ้าแผ่นดิน ปเสนทิโกศล ๆ ว่าสงสัยตรงไหนให้เจ้าหน้าที่ไปค้นตรงนั้น ค้นได้ซากศพในเขตวัน หว่ากูลบุตรของพระพุทธเจ้าฆ่าคนเป็นให้ตาย

พระพุทธเจ้าว่าเรื่องนี้ไม่เกิน ๗ วัน มันก็หายไปเอง ให้อพวกมิจฉาทิจูมันหาว่าสาวกของพระพุทธเจ้ายังฆ่าคนได้อยู่ ไปค้นเอาซากศพมาได้ มันจะแก้งกัณฑ์ พระพุทธเจ้าแก้งกัณฑ์ไม่ได้ ก็แก้งกัณฑ์พระสาวก ในกรุงเทพนี้ก็มี เขาชี้รถยนต์ไปใส่บาตรมันห่อเอาใส่เคียนมูตรคูด ไปใส่บาตรให้พระองค์ใดถูกเข้าก็เป็นเคราะห์ร้าย

ในกรุงเทพมีแปลก ๆ คนใส่บาตรแก้งกัณฑ์พระก็มีถ้าไม่ใช่พระ (พระปลอม) ทำเป็นชีเมาให้เขาจับได้ก็มี จับได้ในโรงฝิ่น โรงกัญชา โรงสุรา เคียนนี้ตำรวจเขาไม่ช่วย

จับแล้ว ให้กรรมการกับพระเจ้าช่วยกันเอง พวกนั้นมันคือด้านไม่มีหิริโอตตัปปะมันเป็น
อหิริกัง แปลว่า คือ อโนตตัปปิง แปลว่า ด้าน ด้านไม่เอากิจวัตรสงฆ์เลย ศีลธรรมไม่เอาเลย
ได้แต่เอามิจฉาทิฐิประพฤติไปไม่ สำรวม กาย วาจา ให้กายสงบ จิตสงบ เขาได้เข้า
สัมมาทิฐิได้ง่าย ไอ้พวกสัตว์นั้นเห็นใครเขาได้ดีทนอยู่ไม่ได้มันมันไปเที่ยวเบียดเบียน
เขา บางคราวพระพุทธเจ้าเสด็จผ่านทุ่งนาพระอนันทที่ติดตามเสด็จ กุมารทั้งหลายได้ทูล
อยู่กลางทุ่งนา พระองค์ก็เลยถามว่า “กุมารทั้งหลายทำอะไรกัน ” “ทูล” “งูเป็นอะไร”
เขาก็ว่า “งูมันร้าย มันกัดคนตาย” “แล้วมันจะหมดไปไหมล่ะ ? ” “ไม่หมด” “อยากให้
หมดก็มานี่ซิ” เทศน์กลางทุ่งนานะ เทศน์ตามขบวนหมด “คนไม่ตีละหมดได้ งูนะตี
เท่าไรว่ก็ไม่หมด คนตีต้องหยุดตี คนตีหยุด คนตีก็หมด งูก็หมด ไม่ถูกตี” เอาอย่างนี้
ต่างหากล่ะ จะไปฆ่างูในโลกเราให้หมด มันจะหมดหรือ มันก็เกิดขึ้นมาเรื่อย มิจฉาทิฐิก็
เหมือนกัน มีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว พระพุทธเจ้าองค์ไหนก็แก้ไม่ได้แก้ไขแต่สัมมาทิฐิ
ศิษย์ เรื่องแ่งแย่งแข่งดี อิจฉาริชยา มีมาตั้งแต่สมัยไหนก็ไม่รู้

หลวงปู่ โอัย

ศิษย์ คงจะนานแล้ว

หลวงปู่ มีตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ พระองค์ได้แก้จิตนี้ แก้กายกับจิตนี้แหละ พระสาวก
ก็แก้กายกับจิตนี้ ก็...ปัญญาวัคคีย์ทั้ง ๕ ก็แก้กายกับจิต เข้าถึงอริยสัจได้ เทศน์ ๕ วัน ได้
โสดา ๕ องค์ เทศน์ไป ๆ ได้อรหันต์ ๕ องค์ เป็น ๖ องค์ รวมทั้งพระพุทธเจ้า แยกไปคน
ละที่เหมือนขยายเอาง่าย ๆ ขยายอริยสัจ ขยายอริยมรรค ๔ อริยผล ๔

คนรู้ง่าย ๆ เมื่อไหร่เล่า มันไม่ใช่โง่แต่มนุษย์โลก สวรรคโลก เทวโลก ก็ยังโง่อยู่
ให้มิจฉาทิฐิไปรบกวนอยู่เรื่อย พรหมโลก รูปฌาน ๔ อรูปฌาน ๔ ยังมีมิจฉาฌาน ฌาน
โลกีย์ มิจฉาทิฐิ เข้าไปแทรกได้ ไม่เหมือนฌานโลกุตระ โลกุตระเหลือสังโยชน์ ๗
เท่านั้นแหละ อย่างมากอนาคาเหลือสังโยชน์ ๕ ตัว ยิ่งเน้นซ้ำ โลกุตระนะสังโยชน์ ๗ ก็
พาให้ซ้ำ สังโยชน์ ๕ ก็พาให้ซ้ำ แก่สังโยชน์ก็แก้จิต อริยมรรคจิต อริยผลจิตมีวิมุติตัด
สังโยชน์ ๗ วิมุติตัดสังโยชน์ ๕ วิมุติตัดสังโยชน์ ๑๐ คือว่า กิเลส กับ นิพพานต่างกัน

ศิษย์ กว่าจะถึงนิพพานนี้ยากจังนะครับหลวงปู่

หลวงปู่ หือ

ศิษย์ ยาก กว่าที่จะถึงนิพพานนี้ยาก

หลวงปู่ ยังไม่ถึงก็ยาก ถึงแล้วมันก็ยากอะไรล่ะ ไม่ได้ก้าวขาชักก้าว อริยมรรค ๔ สมบูรณ์แล้ว ก็เลสนิพพานหมดแล้ว ชั้นชกเลสนิพพาน ชาติกุเลสนิพพาน ตั้งแต่ชาติ พระพุทธเจ้า ชาติพระธรรม ชาติพระสงฆ์ ชาติ ๑๘ ไม่มีกิเลส ไม่มีตัณหา ไม่มีเกิด ไม่มีตาย

ศิษย์ ทำยังไงจึงจะถึงนิพพานเร็ว ๆ ครับ หลวงปู่ ?

หลวงปู่ ดูปัจจุบันบ่อย ๆ ซิ ถึงเองแหละ ปัจจุบันของกายดี ปัจจุบันของจิตดี อารมณ์ ๖ นะมันกระทบจิตภายนอก ๖ ภายใน ๖ อายุตระ ๑๒ มันรับผัสสะแล้วก็ถึง วิญญาณธาตุ ที่นี้เอ๊ะไม่เอาละวะ ล่วงไปแล้ว ร้อยวันไปแล้ว เดียวนี้ไม่มีวันมีคืนนี้ เอกัคคตา กายเดียว เอกัคคตาจิตก็จิตเดียวนี้ มันข้ามปีติสุข ไปอยู่เอกัคคตา มีอุเบกขาต่อ อดีต อนาคตเสีย มีตัวปัจจุบันเอกัคคตากายไม่มีบาปมีกรรม เอกัคคตาจิตไม่มีอารมณ์ ๖ เหลืออารมณ์เดียวกายเป็นอารมณ์ของจิต กายเกิดดับ เป็นวิปัสสนาของจิต จิตเกิดดับเป็น อารมณ์ของวิปัสสนา วิปัสสนาปัญญาตรัสรู้ที่ไหน ตรัสรู้ที่...อ้อ...กายสงบ จิตสงบ นี้ เป็นตัวสมณะ กายจิตเกิดดับนี้ จิตสังขารไม่มีใครทำงาน สัจญญากับเวทนาทำงานอยู่นี้กับ สังขาร เกิดเป็นจิตเป็นเวทนา เกิดดับ เกิดดับ กายและจิตก็เกิดดับ นี้เป็นอารมณ์ของ วิปัสสนา วิปัสสนาเป็นตัวปัญญาสัมมาทิฐิ สัมมาอาชีวะมีอยู่นั้นในองค์มรรค ๘ พอเห็น กายกับจิตเกิดดับก็เป็นวิปัสสนาขององค์มรรค ๘ แก่ปัจจุบันต่างหากเล่า

แก้กิเลสมาก็แก้ที่ปัจจุบัน ชนธมารก็แก้ปัจจุบัน ไม่มีกิเลสมาร เกิดได้ก็แก้ได้ ชนธมารก็แก้ได้ที่ปัจจุบันมีสังขารมาร เทวบุตรมารจำแลงรูปต่าง ๆ เป็นอดีตล่วงแล้ว อนาคตยังไม่มาอีก ปัจจุบันก็ไม่เอากับมัน เดียวนี้ให้มันตายอย่างไรเล่า ลมหายใจออกยังไม่ตายหายใจเข้าไม่ตายไปกลัวตายทำไม ธรรมะไม่ตายยังอยู่ที่นี่ อยู่ที่กายปัจจุบัน จิต ปัจจุบันพุทธะก็อยู่ที่นี่ ธรรมะก็อยู่ที่นี่ สังฆะก็อยู่ที่นี่ ปรียัตถ์อยู่ปัจจุบัน ปฏิบัติก็ปัจจุบัน ปฏิเวธก็ปัจจุบัน เอ โภชัมโม ธรรมมีอันเดียว ธรรมไม่เกิดไม่ตาย ก็เข้านิพพานตรงนี้ มัน จะต้องไปยากอะไรเล่า พอถึงแล้วก็ไม่ตาย ก็เป็นนิพพานแล้ว มันจะไปยากอะไร

ศิษย์ ยากครับ ก็ยังว่ายากอยู่นั้นแหละ

หลวงปู่ ยังไม่เข้านิพพานนี้ถึงว่ายาก เข้าไปแล้วจะว่ายากอะไร ก็...มาแต่ไหนมา ได้นั่งอยู่นี้เป็นปัจจุบัน

ศิษย์ ก็ยังตัดอดีต อนาคตไม่ออก

หลวงปู่ เดินแล้วจะไปเดินซ้ำอีกได้ยังไง ยืนแล้วนั่งก็แล้ว อาบน้ำ ถ่ายมูตร ถ่ายคูถแล้ว ใส่เสื้อผ้าแล้ว อากาของจิต จิต ๆ เดียวมีอาการตั้ง ๕๒ อนาคต ๕๒ ปัจจุบัน ๕๒ อดีต ๕๒ มาดูปัจจุบัน จิต ๆ เดียวมีอาการตั้ง ๕๒ ปัจจุบัน ๕๒ ไม่เอาด้วย มันก็หมดท่า แล้วไอ้พวกนั้นเขาชวนให้เราไปคูถีพากับเขา ถ้าไปเล่นกีพากับเขา คนคูถายเดียว จิตเดียวมันคูได้ ถ้าไม่มีกายเดียว จิตเดียว รับรองว่าไปเรียนปริยัติก็ฟัง ปฏิบัติก็ฟัง

มีนี่บางองค์นะ ไปเห็นป่าสงัด ร่มรื่น จะไปเจริญความสงบ ก็มาราบถู พระพุทธรเจ้า พระองค์ว่าอย่างไรไปเลย คอยอยู่ปฏิญาณเสียก่อน ลาที่ ๑ ก็ไม่ได้ไป ลาที่ ๒ ก็ไม่ได้ไป ลากครั้งที่ ๓ เออ! ก็คิดว่าจะเอาอย่างไรพระองค์ได้เรือ พระองค์ไม่มีกิเลสตัณหา ข้าพระองค์ก็ยังมีเต็มตัวอยู่ ผลสุดท้ายตัดพ้อพระองค์ไป... ไปละ ไปคืนเดียวแล้วมันฟังวังกะเรอกระรำ กลับมาวู้ย! ไปอยู่คนเดียวเหมมมันฟังจิงเลย พระองค์ก็เลยเทศน์เรื่องนั้นแหละเลยบรรลुโสดาต่อหน้าตัวเอง จะให้ทำความเพียรกับพระองค์เองมันเป็นไปไม่ได้ พระพุทธรเจ้าไม่ช่วยตรัสรู้ไม่ได้ พอจะมาบรรลุโสดาวันนั้นก็เอาละ มาราบถูพระองค์ก็เลยเทศน์เดี่ยวนั้นแหละ นี่พุทธวิสัยเป็นอย่างนี้

พระองค์จะบอกว่า อย่างไรไปเลย จะเทศน์ให้ฟังให้เป็นพระโสดาเฉพาะตรงหน้านี้แหละ ไม่เอาหรือไม่ต้องไปโคนประสพการณ์ ต้องไปโคนฟังเขาวิงกะเล่อกะล่ากลับมาบอกว่าอู๊ย อยู่ไม่ไหวแล้วมันฟัง พระองค์ก็เทศน์ให้สงบ พอสงบก็บรรลु พระโสดา...

มีพระมา ๕๐๐ รูป “พระอานนท์ พระอัครนาคะมา ๕๐๐ ต้อนรับให้ไปอยู่ ป่าช้า” บอกว่าพระองค์ยังไม่ว่าง พระองค์มีธุระอะไร มีแต่ธรรมะ มีธุระไม่ว่าง ก็อยู่กับธรรมะ ให้ไปยืนอยู่ป่าช้านั้นนะ เห็นศพใหม่ ๆ ก็เกิดระกะสังโยชน์ขึ้น เห็นซากศพเก่า ๆ ผุพัง เป็นปฏิกะ ไม่อยากดู ไม่อยากเห็น อ้อ ระกะสังโยชน์เป็นอย่างนี้ ปฏิกะสังโยชน์เป็นอย่างนี้ พระองค์ก็เลยเปล่งรัศมีไปเทศน์ ยืนฟังอยู่ป่าช้านั้นแหละ เทศน์กัณฑ์เดียวบรรลुได้ ๕๐๐ พระองค์ให้พุทธนิมิตไปเทศน์แทนกายเนื้อ

ศิษย์ พระพุทธรองค์รู้ว่า พระพวกนั้นต้องสำเร็จด้วยวิธีอย่างนั้นหรือ ?

หลวงปู่ ต้องยืนฟังอยู่ในป่าช้า ได้โลกียฌานเสียก่อน มันจึงจะเชื่อธรรมะ มันเข้าใจว่า หมดกิเลสแล้วก็จะมาเฝ้า มีสังโยชน์ตั้ง ๑๐ ตัว อนุสัย ๗ ตัว จะมาเฝ้าได้อย่างไร

พระองค์บอกว่า มันยังไม่ว่างก็พูดอย่างนั้น ว่าไม่ว่าง ใช้คำพูดว่า “ไม่ว่าง” พอโดนหลอก ให้ไปคอยอยู่ป่าช้า พระองค์ก็ตามไปเทศน์ชั้ ก็บรรลุอยู่นั้น คราวนี้ภิกษุณีมาอีก ๕๐๐ จะมาเฝ้า ก็ให้ไปยืนคอยอยู่ที่ป่าช้าโน้น พระองค์ไปเทศน์โน้นพวก ๕๐๐ , ๕๐๐ นะ พอรู้ แล้วง่ายสองวันบรรลุได้ตั้งพันหนึ่ง...บางคนนี่ยังยาก หลายเดือน หลายปีก็แล้ว

ศิษย์ ท่านพูดเป็นนัย ๆ บอกว่ายังไม่ว่าง

หลวงปู่ บอกว่าไม่ว่างเพราะอะไร เพราะว่าพระองค์มัวอยู่กับธรรมะนั้นแหละ

ศิษย์ ที่จริงคนที่ไปนั้นยังไม่ว่าง

หลวงปู่ ไม่ว่างจากทางโลก ไม่ว่างจากทางอนุสัย พวก ๕๐๐ ไม่ว่างทั้งนั้น ตั้งโยชน์เต็ม ๑๐ อนุสัยเต็ม ๗ กิเลส ๑๐ ตัว มันยังไม่ว่าง

ศิษย์ ตอนนี่แขกมาหาหลวงปู่เยอะ ๆ ก็บอกว่า ยังไม่ว่าง (หัวเราะ) แล้วยังไง... เอาละทีนี้..

หลวงปู่ ก็ต้องบอกว่า...แกละ มันยังไม่ว่าง

หลวงปู่ ก็ อากันตุกะมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ๕๐๐ ไม่เห็นฉนรน้อย อยู่หน้าคันธกุฎิ ฉนร ๗ ขวบนำรักรจริงก็เลยจับหัวเล่น เข้าไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ๆ ถามว่า “เออ อากันตุกะ มาวันนี้ ๕๐๐ เห็นมหาเถระยืนหน้าคันธกุฎิไหม ?” “เอ... ไม่มีพระพุทธเจ้าข้า เห็นมีแต่ ฉนรน้อยอยู่องค์เดียว” “นั่นแหละมหาเถระ” ออกมาเลยต้องขอขมาลาโทษ จับตัวพระอรหันต์เล่น ได้หรือ นี่ไม่ถามไม่รู้มันขนาดนั้นแหละ พระพุทธเจ้าต้องบอกเหตุผลให้รู้

ศิษย์ ผมยังไม่รู้

หลวงปู่ ก็เพราะยังไม่รู้นะชั้ ก็ต้องบอกให้รู้

ศิษย์ ก็เพราะยังไม่รู้นะชั้ ผมเองก็ยังไม่โกรธหลวงปู่อยู่บ่อย ๆ ไป

หลวงปู่ ความโกรธหมดไปไม่อยู่ ไปอยู่กับความไม่โกรธ มันก็เห็นเป็นโกรธนะชั้

ศิษย์ หลวงปู่ครับ ทำอย่างไรถึงให้กายสงบจิตสงบได้เร็ว ?

หลวงปู่ ก็ให้ดูที่ปัจจุบันนะชั้ มันสงบจากอดีต อนาคตแล้ว

ศิษย์ หลวงปู่ละก็ให้ดูปัจจุบันซะเรื่อย

หลวงปู่ ภายกับจิตอยู่กับปัจจุบัน เอกัคคตากาย เอกัคคตาจิต เฉพาะหน้า ๆ ไปมัว
บริกรรมอยู่จะเป็นเอกัคคตา กาย เอกัคคตาจิตได้ยังไง กรรมฐาน ๔๐ บริกรรมเข้า คนไม่
เข้าใจไม่มี ปัญญาที่ฟัง วิปัสสนาญาณ ๘ นี้ไปเจริญเข้าแล้ว บริกรรมเข้าเถอะเดี๋ยวก็ฟัง

หลวงปู่ ฟัง ก็แค่ศรัทธาเนี่ย ถ้าขาดสติที่ฟังทั้งนั้น ศรัทธา สติ ปัญญา ญาณ วิชา
สัมมาญาณังก็ไม่ฟัง ถ้ากายสงบได้ จิตสงบได้ ศรัทธามีสติคุมชะแล้ว มีปัญญา ญาณ วิชา
มีวิมุตติเข้าแล้วก็หมดเรื่องอดีต อนาคต ปัจจุบันหมด พระพุทธเจ้าไม่คิดข้างหน้าข้างหลัง
ปัจจุบันพระอรหันต์ จะตรัสรู้ก็ต้องปล่อย ปล่อยทั้งอดีต ปล่อยทั้งอนาคต ปล่อยทั้ง
ปัจจุบันเกิด แก่ เจ็บ ตาย ก็ทุกข์แท้ ๆ ไปขiongทุกข์ทำไม ไปแบกทุกข์ทำไม พอเข้าหากาย
เดียว จิตเดียว เฉพาะหน้าเท่านั้น ทุกข์ไม่มี ทุกข์กาย ทุกข์จิต ไม่มี มันก็เข้าได้ สัมมาญา
นัง สัมมาวิมุตติ ได้ซิ มันได้ปัจจุบันต่างหากละ

ศิษย์ ผมก็อยากเอาเหมือนกันละ เอโกธัมโม บางทีจิตมันพอฟังไปแล้วก็จะเอา
แต่ขอให้ถูกรางวัลที่ ๑ ชะก่อนแล้วถึงจะพอ

หลวงปู่ พระบางองค์เจริญวิปัสสนากรรมฐาน เดินทางผ่านป่าสูงป่าศักดิ์ ทีนี้ไอ้
คนบ้านนี้มันออกจากบ้าน มันวิ่งออกจากบ้าน มันผ่านไปเห็นพระก็ดีใจ มันจะเข้าป่าสูง
มันกลัวนี่ มันศักดิ์นี่ พอมันยิ้มดีใจแลเห็นพระ พระแลเห็นไรฟืนเข้าเท่านั้นแหละ เอ๊ะ ไอ้
ผู้ยิ้มเป็นโครงกระดูก ไอ้ผู้เห็นก็เป็นโครงกระดูก เลยตัดสังโยชน์อนุสัยขาด อ้อ...เวลาได้
ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์นี่กำลังเดินทางมาเห็นไรฟืนมันก็ได้เท่านั้นเอง

ศิษย์ ไม่ได้หลับตาบริกรรม

หลวงปู่ ไปนั่งอะไร อดนี่เขาได้อริยาบถเดิน เขาได้ตอนนั้น ..เห็นฟืน ผู้ยิ้มก็เห็น
เป็นโครงกระดูก ผู้เห็นก็เห็นโครงกระดูก วาบ ๆ วาบ ๆ หายหมด ได้ตอนเดิน ตอนยืน
นั่นเอง ก็พระอรหันต์นั่นยัง ังละ ได้ตอนจะเข้าสังคายนา...ทั้งที่ท่านได้โศกมาตั้ง ๘๐ ปี
แล้ว...

ศิษย์ เห็นยิ้ม แต่ไม่เคยเห็น โครงกระดูก มันไม่ยังงั้นซิครับ เห็นยิ้มบ่อย ๆ มัน
สวาย

หลวงปู่ เป็นมิจฉาทิฐิ เหมือนณเณระ ใต้ฉาน โลกีย์เหาะมาทางอากาศ เห็นเขาทอ
ผ้าอยู่ เอ๊ะสวยนี่ เลยตกตุ๊ปลงมา อยากจะมาอยู่ด้วย โอ๊ยมาอยู่ด้วยไม่ได้หรอก พ่อณเณ
กลับ วัชชะ กลับไม่ได้กายหนัก เหาะไม่ได้ฉานเลื่อม

ศิษย์ จิตกำหนดหน้อยเดียวฉานเลื่อมเลยเชียวหรือครับ ?

หลวงปู่ อ้าวไปกำหนดรูปเขากำลังทอผ้าเท่านั้นแหละ ตกตุ๊ปลงมาเลย ฉาน โลกีย์
มันเชื่อ ไม่ได้

ศิษย์ ผมตกบ่อย ๆ ผมตกอยู่เรื่อย (หัวเราะ) ทำยังไงไม่ให้ตกล่ะครับ

หลวงปู่ มียักษ์คนหนึ่งเป็นมิจฉาทิฐิ มันไปบนอากาศได้แล้วมีเพื่อนยักษ์อีกคน
สัมมาทิฐิ อย่าไปตีนะ อันตรายนะ ห้ามที่ ๑ ก็จะได้ ห้ามที่ ๒ ก็จะได้ ห้ามที่ ๓ ไม่ฟังตีเป้ง
ลงไป จมดินไปโน่น ไปเกิดในอเวจีเลย มิจฉาทิฐิ นำยกไปตกอเวจี ไปตีพระสารีบุตร ผู้
ไม่ทำบาปทำกรรมอะไร สะเทือนถึงพระโมคคัลลานะ มีพระอรหันต์อาพาธบ้างไหม มี..
มีบนสิริษะนิต ๆ นั่นแหละ เข้าในที่ตั้งฉน่ะแหละ นิโรธมันรักษาเอาไว้ รูปฉาน โลกุตระ
อรุณฉาน โลกุตระ อภิญาญา ๖ รักษาไว้ ตะบองเหล็กตีภูเขาสูง ตั้งโยชน์ ตีแหลกจมบนดิน
หมด นี่ไปตีพระสารีบุตร โคนผมใหม่ ๆ ด้วย ดันอยู่ในป่าองค์เดียว ไปตี ตูม! จมดินลง
ไปผู้ตีก็เลยจมดินไปเกิดอเวจีโน่น ไอ้อึดตีไม่เคยมี อนาคตไม่เคยมี มามีขึ้นหนอ

ศิษย์ โลกุตระฤทธิ์นี้มีฤทธิ์เยอะนะ ไม่ทำอะไรเขาหรอก แต่ถ้าใครมาทำร้ายแล้ว
ทำให้ผู้นั้นยอมยับไป

หลวงปู่ ย่อยยับไปเลย ไปทำร้ายพระสาวก ไปทำร้ายพระพุทธเจ้า ไปทำลายสงฆ์
แล้วก็กลับมาทำลายตัวเองผู้ทำลาย ไปแก๊งกัณฑ์แล้ว จะเป็นโทษไปเอง แต่พระอรหันต์
ท่านไม่มีโทษด้วย

ศิษย์ เป็นยักษ์จริง ๆ หรืออะ หลวงปู่ครับ ที่ไปตีสิริษะพระสารีบุตร ?

หลวงปู่ ก็ไอ้ยักษ์มันมาทางอากาศนี่นะ ยักษ์ก็มีมิจฉาทิฐิ สัมมาทิฐิคู่กัน อมนุษย์ก็
มีสัมมาทิฐิ มิจฉาทิฐิเที่ยวไป มันเที่ยวไปเจอ ไอ้กุมารอยู่ในเตียง มันมีมิจฉาทิฐิต่อมนุษย์
มันจะปักคอกุมารในเตียง แล้วไอ้สัมมาทิฐิมันรู้ว่าไม่ได้ อันตราย อย่าไปทำนะ ห้ามที่ ๑
ก็ไม่ฟัง ห้ามที่ ๒ ห้ามที่ ๓ จะไปหักคอ เออ! ปวดสิริษะ เหมือนกับจะแตกไปนะ เลยไป

เอาอาหารมาให้ ก็เลยฟันโทษกันไป โน่นมันกระโดดข้ามกำแพงเอาอาหารในวัง ก็
ภาชนะเขาใส่อาหารเป็นถาดทองคำ ถ้าขึ้นไปตีเข้าศีรษะก็แตก ๗ เลี้ยงตาย

กุมารนั้นมีอะไร เกิดมามี นโม นโม นโม โลกียฉานมันก็อย่างนั้น ทีนี้เข้ามาเขาก็
หาถาดทองคำไม่เห็นไปเห็นอยู่ใต้เตียงก็เลยไปจับเอาพอกุมารนั้น จับมาก็เอาถาดทองคำ
ออกไป กุมารนี้มีบุญ เอากุมารมาเลี้ยงไว้ในวัง เอาพ่อแม่มาเลี้ยงไว้ด้วย แล้วเลยได้โลกีย
ทรัพย์ ไม่ต้องไปแลกเงินไม้แห้งในป่า ความที่เจริญ นโม นโม นโม กุศลโลกียยังได้
ปัจจุบันทันตาเห็นถึงขนาดนั้น

ศิษย์ เอ ยักษ์เป็นมิฉชาติลูกิเลสตั้งเยอะ ทำไมมันจึงหะได้ ?

หลวงปู่ อ้าว ฉาน โลกียมันเลือกหน้าใคร มนุษย์ อมนุษย์มันก็มี ยักษ์มันก็มี มัน
ไปได้ อธิฤทธิ์มัน ไปได้ โลกียมีอิทธิฤทธิ์นี้ โลกุตระฤทธิ์ยิ่งยิ่งกว่าทศกัณฐ์กับทหารเอก
ของพระลักษมณ์พระราม นะมาสูบุญฤทธิ์ได้หรือ พวกอิทธิฤทธิ์นะ ทศกัณฐ์ กุมภกัณฐ์ ๒
พี่น้องถูกศรล้างผลาญ โคตรยักษ์หมด...หมดแล้วฝ่ายบุญฤทธิ์ก็สัมมาทิฐิฉาน โลกียนั้น
แหละล้างมิฉชาติลูกิเลสได้ ไปโลกุตระสัมมาทิฐิ อาชีวะ ก็มีตั้งแต่ อริยมรรค ๔ อริยผล
๔ สวดเข้าเย็น สัมมาอาชีวะนะ สัมมาอาชีวะ สิ้นอาสวะ มนุษยโลกก็สวด สวรรค์เท
วโลก พรหมโลกก็สวดได้ สวดแล้วได้เป็นปริยัติไป ไม่ได้เป็นปฏิเวธ ของพระอรหันต์
เป็นปฏิเวธนี้ สัมมาอาชีวะนะ ยังอยู่โลกียละก็ยาก ยังติดอยู่อดีต อนาคตก็ยาก ถ้าปัจจุบัน
ก็ง่าย ง่ายกว่าอดีตอนาคต สัมมาทิฐิเดินหน้าละก็ไปสู่มรรคผลนิพพาน มิฉชาติเดินหน้า
ละก็ไปกันท่าเขา เขาให้เดินหลังก็ไปดึงน้องเขาไว้ นี่มิฉชาติมันเป็นอย่างนั้นแหละ ไป
อยู่ข้างหน้าก็ไปไม่ถูกกันท่าเขาก็ดึงเขา เขาให้เดินหลังหรือก็ดึงน้องเขาไว้อีก เอ มัน
อย่างนี้ นี่แหละพวกกิเลสละก็มีมารยามาก ไปไม่ถูกเพราะอวิชาเป็นปัจจัย ไม่มี
สัมมาทิฐิ กิเลสมารกั้นความดี มันบรรลุมรรคผลนิพพานไม่ได้

ศิษย์ พวกโลกียมันมีทั้งนั้น เต็มไปหมด

หลวงปู่ เวลามันมีก็เต็ม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เวลา มีทานศีลภาวนาขึ้นก็มี
สัมมาทิฐิเต็ม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ศิษย์ ไอ้พวกนั้นมันหายไปหมดหรือยัง

หลวงปู่ เวลานอนหลับนะ มันไม่ได้คิดถึงข้างหน้า ข้างหลัง ก็นอนหลับเงียบ ไม่ฝัน ถ้าหลับครึ่ง ๆ กลาง ๆ ละก็เอาเชียว เดี่ยวฝันดีบ้างฝันร้ายบ้าง นี่มันไม่เข้ากายเดียวจิตเดียว ไม่เข้ากายปัจจุบัน จิตปัจจุบัน มันจะเข้าสัมผัสมากรรม มโนกรรม วาจกรรม เข้าสัมผัสอาชีวะได้ต้องหัดเข้าฌาน โลภีย์ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ไอ้ที่มนุษย์ธรรมดาสามัญไม่รู้ เทวธรรมสามัญไม่รู้ พรหมธรรมสามัญไม่รู้ ไม่รู้แล้วก็จะไปรู้ โลกุตระธรรมสามัญได้ยังไงเล่ามันต้องรู้ผ่านไปแล้วก่อน

ศิษย์ ฟังหลวงปู่แล้วเวียนหัว มันยากส์

หลวงปู่ มันต้องฟังเทศน์องค์ที่ ๒ นั้นละ เทศน์องค์ที่ ๑ โบสถ์หลังหนึ่งก็ไม่พอนั่ง ศาลา ๓ ห้อง ๕ ห้อง ๘ ห้อง ก็ไม่พอนั่ง “แหม! เจ้าคุณนี่เทศน์ดีจัง” “เทศน์ดียังไง ผมซึ่งเทศน์ดีกว่านั้นผมเทศน์กัณฑ์เดียวหมดศาลาเลย ไม่เหลือสักคนเดียว คนลงหมดศาลาเลย” มันก็ถูกทุกองค์นะแหละ องค์เทศน์ดีนะคนมาก องค์เทศน์หมดสงฆ์ คนไม่มีเลยเทศน์กัณฑ์เดียวหมดเลย หมดศาลา ๘ ห้อง เขาหมดสงฆ์เขาก็ไม่มา ไอ้ที่เทศน์แล้วเขายังสงฆ์เขาก็มาอีกนะซี ก็รับแขกไม่รู้จักจบ จะเอาอย่างไรเจ้าคุณเหมือนกัน เทศน์เหมือนกันแต่ไม่เหมือนกัน องค์ก่อนนั้นเทศน์คนมามาก เต็มศาลา ๘ ห้อง องค์เทศน์องค์ที่ ๒ หมดศาลาเลย นิโรโธหมด

ศิษย์ มันจะไม่นิโรชชิรับหลวงปู่ มันจะเป็นแบบเขาไม่อยากมา คือ เขาไม่ชอบฟัง

หลวงปู่ นั้นคนฟังมันเป็นเองตะหากละ เทศน์ก็เทศน์ฝ่ายธรรมะ คนนั้นมันชอบฟัง ไอ้ที่หลังนี้มันหมดความสงสัยมันก็ไม่มานะซี

ศิษย์ เอ...นี่ เจ้าคุณอุบาสี กับใครละ เจ้าคุณอุบาสีเทศน์คนคิด เจ้าคุณอะไรละ เทศน์คนไม่คิด

หลวงปู่ เจ้าคุณเทพ น้องชายท่านนะแหละ

ศิษย์ เทศน์คนไม่คิด

หลวงปู่ เทศน์แล้วมันไม่มา มันหมดสงสัย องค์หนึ่งเทศน์คนมาทุกวันพระ องค์นี้เทศน์กัณฑ์เดียวคนหมดศาลาเลย

ศิษย์ หลวงปู่ก็น่ากลัวจะเทศน์ไม่ถูกหรือ เพราะว่าคนมาเรื่อย ๆ มากขึ้นเรื่อย มา
อยู่ที่นี่ก็เยอะขึ้น ไม่หมด ไม่หายสงสัย

หลวงปู่ เทศน์ให้คนมามาก ๓ พรรษาแล้ว คนมาไม่ขาด

ศิษย์ ไม่หายสงสัย

หลวงปู่ ปีน โทมาวันพระละร้อย ไอ้เขาเทศน์ก่อนนั้น คนหมดสงสัยเขาก็ไม่มา
กฐินเขาก็ ไม่มี ผ้าป่าก็ไม่มี แต่นี้กฐินปีนี้ ผ้าป่าปีนี้ดูจะมากกว่าปีกลายนี้ละ ภิกษุ
เหมือนกัน สามเณรเหมือนกัน บิณฑบาตได้ก็มี บิณฑบาตไม่ได้ก็มี มีคราวหนึ่ง
พระกัสสป ที่ตำบลเจดีย์ ใกล้ภูเขาแต่ก่อนพระกัสสปบิณฑบาตได้มาก ย้ายไปตำบลอื่น
ชะนาน ที่นี้พระไปตั้งเสนาสนะใหญ่อยู่ใกล้ภูเขานะ ไปกวณอุปกรณเขาบ่อย ๆ หนักเข้า
เขาเห็นพระเข้าไปในบ้าน เขาคิดว่าพระจะไปกวณอุปกรณของเขาเลยปิดประตูเสีย

ที่นี้พระกัสสปไป เอ ที่นี้เคยบิณฑบาตง่ายทำไมวันนี้ปิดประตูกันหมด ไม่มีใคร
ใส่บาตร ไปนั่งคั่นเหตุผลอยู่ อ้อ เสนาสนะใหญ่กวณเขา เขาไม่รับใส่บาตร เรื่องนี้ทราบ
ถึงพระพุทธเจ้าให้ทำลายเสนาสนะใหญ่ แล้วสร้างแค่ ๕ คืบ สร้างใหญ่แล้วกวณคนอื่น

ศิษย์ กวณไม่รู้จักประมาณ

หลวงปู่ เจ้าคุณปัญญานันตะเอามาเทศน์บ่อย ๆ ไป พวกมิจฉาทิฐิ บวชแล้วก็ยังมี
มิจฉา ทิฐิอยู่ ไม่รู้จักสัมมาทิฐินี้เขาเบื้อไอ้พวกมิจฉาทิฐิ มันทำอะไรทำด้วยโลภะทำให้
เป็นภิกษุกวณบ้าน สามเณรกวณเมือง พวกโลภะนี้ ส่วนรุ่นเก่า ๑๐ โกฎิ ท่านไม่ทำ
เสนาสนะอะไร หนีไปอยู่ป่าหมด เหลือพระนาคเสนอยู่องค์เดียว เทศน์องค์เดียวเรียก
พระได้ ๘ หมื่นองค์ มันเป็นอย่างนั้นแหละ มีมาทุก ๆ คราว อดีตก็มี ปัจจุบันก็มี อนาคตก็มี
มันแทรกแซงกันอยู่อย่างนั้น อวิชาเป็นปัจจัย ก็เป็นปัจจัยการ... ถ้าวิชาเป็นปัจจัย มัน
เข้าสู่นิพพานสมบัติ มันต่างกัน อวิชาเป็นปัจจัยเวียนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ส่วนวิชาเป็น
นิโรธ นิพพานนัง ทำความเพียรเพื่อความหลุดพ้นมันคนละสายกัน หน้ามือ หลังมือเป็นคน
คนละหน้า

ศิษย์ ผมฟังบ่อยยังไม่ค่อยแจ่มแจ้ง ไม่ค่อยเข้าใจ หน้ามือ หลังมือ ที่หลวงปู่คุยให้
ฟัง

หลวงปู่ อ้าว หน้ามือก็ดูเอาซิ ดูปัจจุบันนะซี คำว่ามีแล้วมันจะเห็นหน้ามือน้อยัง
หงายมือแล้วมันจะเห็นหลังหรือ อ้อ มันอยู่คนละที่กันนี่ วิชชา อวิชา มันก็มาอาศัยจิต
กันเองแหละมาอาศัยกาย วิชชาคืออาการของจิต อวิชาคืออาการของจิต ในสนามหลวง
ไม่เอาเนี่ย ขึ้นต้นก็อวิชาปัจฉยา ปัจฉยาการ ต้องกำจัดปัจฉยาการ พอหมวดที่ ๒ อวิชา
กับ อาสวะดับอวิชา ตัณหา อุปาทาน กิเลส กรรม วิบาก ก็ดับไปเป็นแถวหมด ปฐม
สังคายนาดังทำเป็นหมวด ๆ หมวด ๑๐๐ กอง เหลืออาการ ๓๒ นิรุตขันติ นิโรธ นิรุต
ขันติต้องรักษากัน อวิชาเป็นปัจจัยไปสู่อบายมุข ถ้าอวิชาเป็นปัจจัยทาง ตา หู จมูก ลิ้น
กาย ใจ ไปสู่นิรุตขันติ เป็นปัจจัยกัน ปัจจัย ๒๔ มี ๒ อย่าง อวิชาเป็นปัจจัยให้วนอยู่ใน
ภพทั้งสาม วนอยู่ในอดีต อนาคต ปัจจุบัน วิชชาเป็นปัจจัยให้หลุด หลุดจากอดีต อนาคต
หลุดจากปัจจุบัน นิรุตขันติ นิโรธ นิพพานัง นี้ไม่รู้กายรู้จิตเป็นโทษเหมือนอวิชา ไม่
รู้กายกับจิต ปัจจุบันจะไปเอาแต่ปริยัติก็ฟุ้ง ไปเอาผัสสะทาง ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
ภายนอก ๖ ภายใน ๖ เป็น ๑๒ อนาคตก็ ๑๒ ปัจจุบันก็ ๑๒ ก็ฟุ้งละซี อดีตก็ ๑ ปัจจุบันก็
๑ อนาคตก็ ๑ ก็เข้าถึงนิโรธ นิพพานัง กายก็มี ๑ จิตก็มี ๑ นี้ อริยมรรคก็มี ๑ มั่วแต่
บรรยายอยู่ไม่ทันกิเลสแล้ว (หัวเราะ)

ศิษย์ ยังไม่หมดสงสัย

หลวงปู่ แค่วันอินเดียก็ยังบวชไม่ได้ พระรุ่นเก่าบวชแล้ว ไม่มีใครซ่อม ไม่มี
ใครบวชแทน เสนาสนะทั้งหมด พระพุทธรูปก็ทิ้งเกะกะหมด ต้องเอาพระต่างประเทศ
ไปอยู่พระไตรปิฎกก็เอาจากลังกา กับ พม่า นะ มาอยู่กับไทย ไทยก็แจกเขาไปทุก
ประเทศ พระไตรปิฎกใครแปลเป็นภาษาไทยก็ยังเถียงกันอยู่ ยังไม่ลงกัน

ถ้าขึ้นพระวินัยปิฎกก็หมดกิเลส ขึ้นสุดตันตปิฎกก็หมดกิเลส ขึ้นอภิธรรมปิฎกก็
จิต เจ รุ นิ ก็มีแต่จิต เจตสิก รูป นิพพาน สามปิฎกเอาไว้เป็นแม่บทให้พวกปริยัติเรียน
ปฏิบัติก็ปฏิบัติตาม จิต เจตสิก รูป นิพพาน ย่อไม่เป็นเอาแต่พิสดารมันก็หลงเท่านั้นไม่
เหมือนพระกัจจายนะ แสดงย่อก็ได้ แสดงพิสดารก็ได้

ศิษย์ ผู้สิ้นอาสวะแล้ว แสดงยังงี้ก็ศักดิ์สิทธิ์ ยังไม่สิ้นแสดงเท่าไร ๆ ก็ไม่ขลังไม่
ศักดิ์สิทธิ์

หลวงปู่ ปฏิเวธมีชื่อมีเสียงอะไรเล่า เหมือนกับแสดงภาคปริยัติปฏิบัตินี้เล่า มีชื่อมี
เสียง สมมุติ บัญญัติก็อยู่ที่นี้พอสิ้นอาสวะแล้ว มันมีตัวมีตนเมื่อไรเล่า มีแต่นิโรธ

นิพพานนั้น มีธรรมล้วน ๆ มันแสดงอาการเมื่อไร มีเกิดมีดับเมื่อไรสังขตะเป็นอาการเกิดดับของนามรูป อสังขตะมันเกิดดับเมื่อไรละ วิราคะธรรมมันมีราคะเมื่อไรละ วิราคะไม่ติดใครนี่ พระพุทธเจ้าทุกองค์ไม่ติดใคร พระอรหันต์ทุกองค์ไม่ติดใคร ไม่ติดข้างหน้าข้างหลัง ราคะไม่มีในตา ในหู ในจมูก ในลิ้น ในกาย ในใจ เรียกว่าธรรมมันสอน มีแต่รูปนาม รูปนามมันเกิดดับ ชั้น ๔ ก็เกิดดับชั้น ๑ ก็เกิดดับ ชั้น ๕ ก็เกิดดับ อยู่กับศีลชั้น สมาริชั้น ปัญญาชั้น วิมุติชั้น และวิมุติญาณทัสนะชั้นอยู่กับธรรมชั้น ไม่เกิดไม่ดับ พระพุทธเจ้าสอนให้รู้ธรรมะ ให้อยู่กับธรรมะต่างหากละ ไม่ให้คิดว่าบาตร สอนทั้ง มนุษยธรรม เทวธรรม พรหมธรรม สอนทั้งเสขธรรม อเสขธรรม ความไม่ประมาทมีใน ปัจฉิมโอวาท ปัจฉิมสาวกองค์นั้น ได้โศคาแล้วให้พระอานนท์เป็น อุปัชฌาย์แทน ธิเบศรทำความเพียรในค่ำวันนั้น พอใกล้รุ่งก็มาเฝ้าพระพุทธเจ้าทัน อัสสาสะปัสสาสะ พระพุทธเจ้าแสดงปฐมสาวกนะ ขยาย พระสูตร พระวินัย พระอภิธรรม ให้มากขึ้น ๆ มีสาวกมากขึ้น ปัจฉิมสาวกนี้รวมไปถึงไม่ประมาทในสังขารทั้งปวง เพราะสังขารเรามันเกิดดับ เฝ้าอยู่นั้นมีพระอรหันต์ พระโศคา พระอานนท์อยู่นั้นนะชิ พระอานนท์ก็ต้องไปเข้าปฐมสังคายนา พระอานนท์ตอนนี้ตัดสังโยชน์ ๗ ได้ ไม่นอนชะก่อนมันก็งุ่นอยู่นั้นแหละมีการงานมาก พระอานนท์นั้นแหละ มีธุระมาก ร้อยกองพระสัทธรรมอยู่ ตอนวันจะเข้าสังคายนา เดินก็แล้ว นั่งก็แล้ว ยืนก็แล้ว พักชะหน่อยเนื้อ พอเอนพิบนั่นนะสังโยชน์ ๗ ก็ขาดหมด พอเข้าปฐวีธาตุไปโผล่ที่อาสนะ พระอรหันต์ก็หมดสงสัยแล้ว

ศิษย์ พระอานนท์สิ้นอาสวะตอนนอน

หลวงปู่ อิริยาบถ ๔

ศิษย์ กำลังจะนอน กำลังเอนลงนอน แหม! ผมก็นอนบ่อย ไม่เบาเลย

หลวงปู่ นอนลง แต่ไม่วาง เอากิเลสไปนอนด้วยนี่

ศิษย์ กลางวันก็นอน กลางคืนก็นอน ไม่เบาเลย หนักขึ้นแถว ๆ ป่าไฟก็นอนจัง

หลวงปู่ ดีซี นอนมาก ๆ จะได้รู้ รู้ว่านอนเป็นยังไง คนหนึ่งเอาสายสร้อยผูกคอไว้แล้วนอนหลับ สายสร้อยก็ยังอยู่ในคนนั้นแหละ ยังไม่ได้ตัดสังโยชน์ ตื่นขึ้นมา เอ๊ะ สายสร้อยก็ยังคล้องคออยู่นี้หลัง ไปก็คล้องคองูนั้น พวกนอนติดสังโยชน์ ๑๐ อนุสัย ๗ นอนหลับก็มีกิเลส ตื่นขึ้นมากิเลสก็ยังคล้องคออยู่ ผูกติดคองูนั้นเอง

ศิษย์ ทำไงให้มันเบา โปรง โล่ง ห่างไกลซะที

หลวงปู่ ต้องไปฟังเทศน์ท่านเจ้าคุณปัญญานันทะบ่อย ๆ ละซี

ศิษย์ ฟังหลวงปู่ไม่หายสงสัย ฟังไปแล้วมันเป็นของละเอียดอ่อน สุขุมคัมภีร์ภาพ
แล้วมาดูเรื่องของเรามันยังหุ่มหิม ยุ่งยาก ยุ่งยากมาก ห่างไกล

หลวงปู่ เราอย่าไปมองแต่ในวัด ถ้าเราออกไปเล่นอารมณ์ ๖ ได้ โอ้แกไม่ไหวแล้ว
ในวัดนี่ ไปมองในบ้านในเมือง ก็ไอ้โห ไม่ไหวละนี่ มองกายมองจิตเทศน์กัณฑ์เดียวก็
หมดศาลา ๘ ห้อง เทศน์หลายกัณฑ์หลายทีคนมาแน่นวัดหมด ไม่หมดสงสัย เทศน์เป็น
กัณฑ์ ๆ ก็แปลกนะ